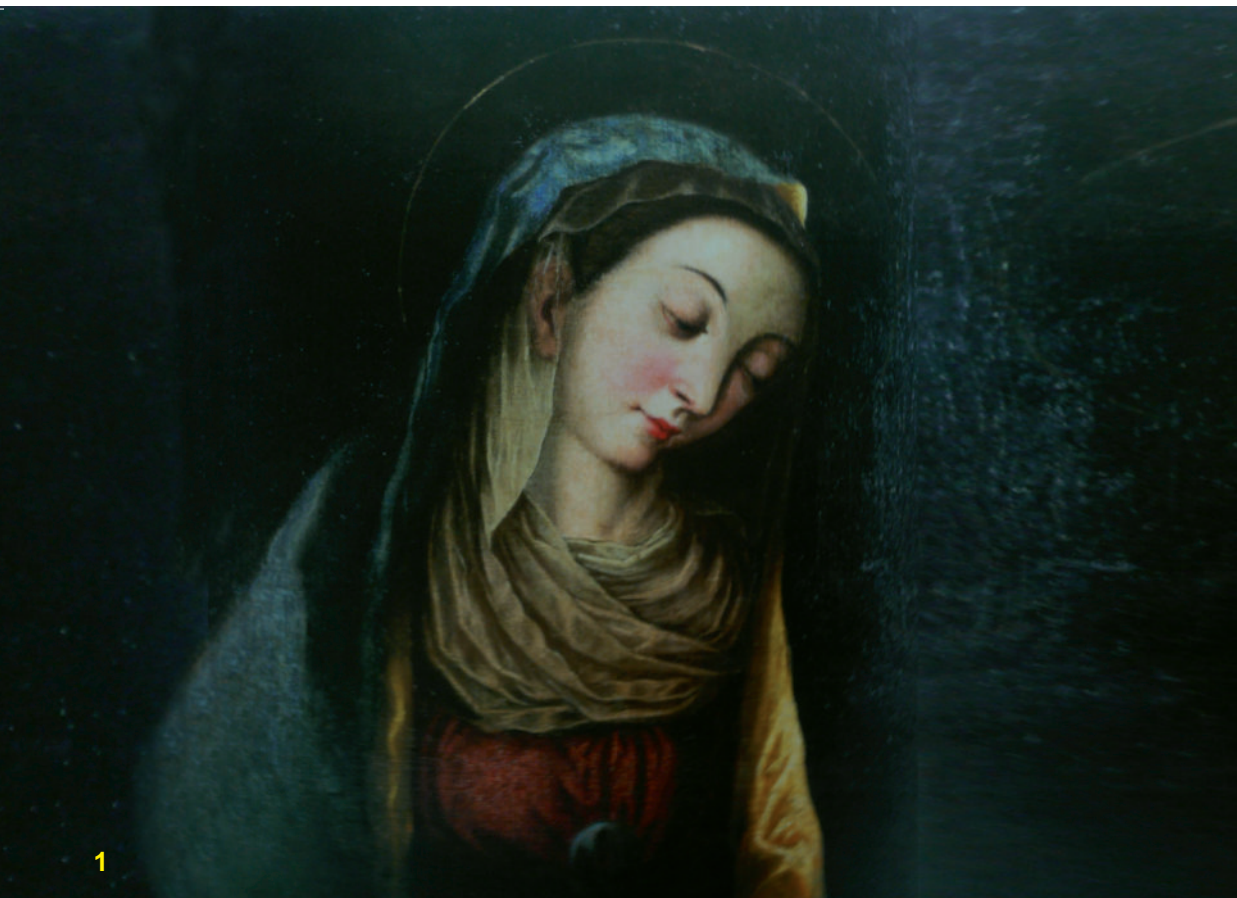

Čudotvorna
Gospa
Sinjska

1

Najveći ukras Sinja i Cetinske krajine slika je Čudotvorne Gospe Sinjske na platnu (58 x 44 cm). Njezin lik se ubraja među najljepše slike kršćanske umjetnosti. Djelo je nama nepoznatoga mletačkog slikara XVI. stoljeća.

Sliku Majke od Milosti u crkvu na Šćitu u Ramu donijeli su fratri početkom XVI. stoljeća. Za vrijeme osmanlijske okupacije crkva, samostan i fratri na Šćitu stradali su više puta, a 15. listopada 1682. crkvu su zapalili pravoslavci s Vukovskoga i Ravnog kod Kupresa. Međutim, čudotvorna je Slika Majke od Milosti svaki put ostajala neoštećena.

Križni put s 14 postaja / Prema maloj crkvi na vrhu brda koji Sinjani zovu Grad vodi zavojiti put na kojemu su izvedena umjetnička djela 14 postaja Križnoga puta s jedinstvenim križem dva kvadrata, kojim se određuje hrvatski identitet (dizajn križa: Boris Ljubičić)

- I. Isusa osuđuju na smrt (Stipe Sikirica)
- II. Isus prima na se križ (Duje Botteri)
- III. Isus pada prvi put pod križem (Ante Starčević)
- IV. Isus susreće svoju svetu Majku (Kuzma Kovačić)
- V. Šimun Cirenac pomaže Isusu nositi križ (Stjepan Skoko)
- VI. Veronika pruža Isusu rubac (Marija Ujević)
- VII. Isus pada drugi put pod križem (Kažimir Hraste)

- VIII. Isus tješi jeruzalemske žene (Nikola Vrljić)
- IX. Isus pada treći put pod križem (Jure Žaja)
- X. Isusa svlače (Mile Blažević)
- XI. Isusa pribijaju na križ (Veno Jerković)
- XII. Isus umire na križu (Ivan Klapež)
- XIII. Isusa skidaju s križa (Miro Vuco)
- XIV. Isusa polažu u grob (Josip Marinović)

Kako je sačuvana Slika Čudotvorne Gospe Sinjske

Preko brda i planina donesoše Sliku u Sinj. Bježeći iz Rame, fratri su se neko vrijeme zadržali u Dugopolju, Klisu i Splitu da bi 1691. sa Slikom konačno došli u Sinj i ostali, uza sve poteškoće, do danas. Nakon slavne obrane 1715., koju vjernici pripisuju Gospinu zagovoru, časnici i vojnici skupiše među sobom 80 cekina i dadoše kovati zlatnu krunu kojom je Stjepan Cupilli, nadbiskup, 22. rujna 1716. svečano okrunio sv. Sliku. Otada je Sliku Majke od Milosti pobožni puk počeo nazivati **Čudotvornom Gospom Sinjskom**.

3

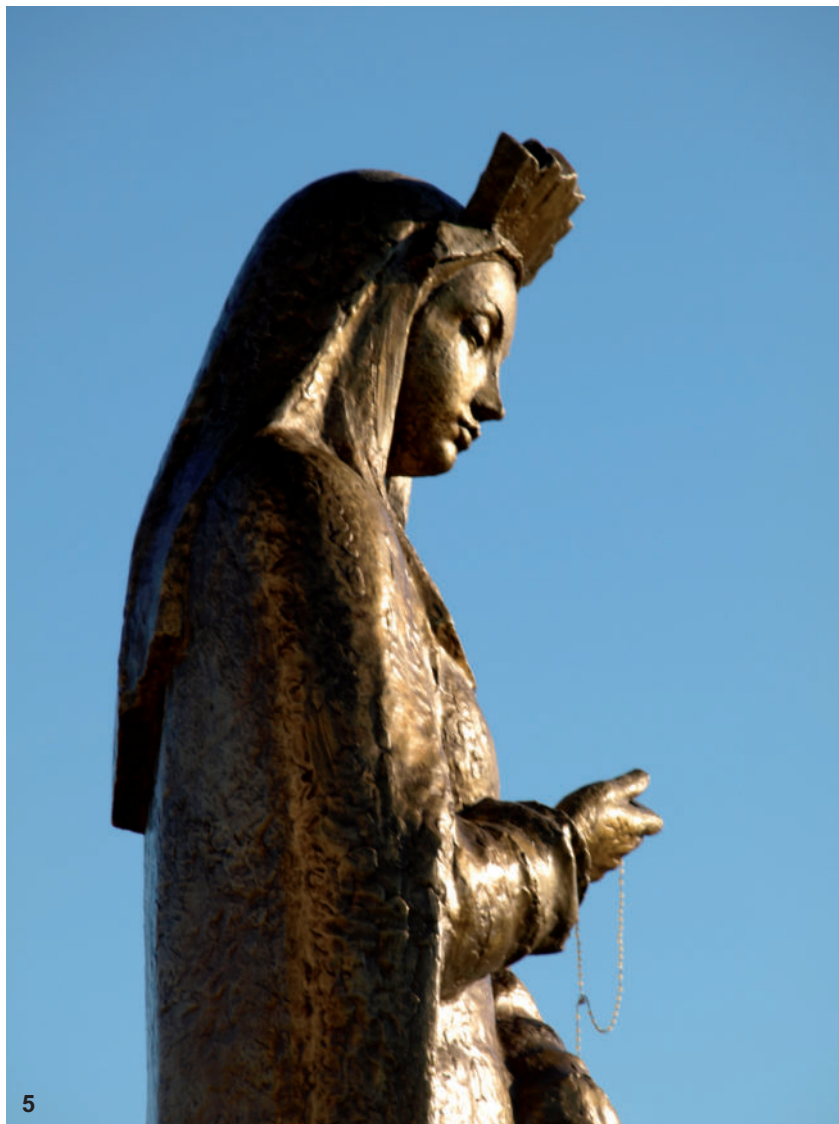
Slika Majke od Milosti na platnu, koju hrvatski puk i danas rado nosi

4

Sliku u torbi donesoše fratri bježeći iz Rame

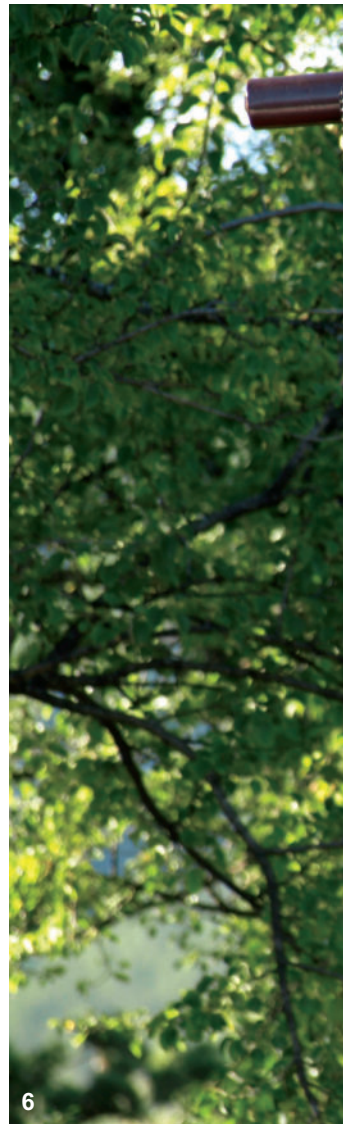

5

Gospa bdije na Gradu, bronca, rad Josipa Marinovića

6

Majka od Milosti, kopija

*7 i 8: Raspelo na Gradu /
Sv. misa s narodom na Gradu*

Na dan Alke u 7 sati ujutro slavi se na Gradu
„alkarska sveta misa“ zahvalnica
za milosnu pobjedu 1715.
kada su na tom istom mjestu
malobrojni, ali hrabri branitelji,
kao pravi vitezovi,
obranili Grad i otjerali
brojnu i dobro naoružanu
osmanlijsku vojsku,
kojom je zapovijedao
Mustafa-paša Čelić.
Poraženi, dali su se u bijeg.
Hrvatski hrabri branitelji
bili su uvjereni
da im je pomogla
Bogorodica Marija
koja je svojom
pojavom na zidinama
opkoljenoga Grada
obeshrabrila i otjerala
silnu vojsku na čemu su joj
Sinjani i danas zahvalni.

Položaj grada bio je idealan, pružao pogled na predivnu Cetinsku krajinu i davao važnost gradu jer su preko Sinja prolazili važniji putovi iz Bosne do Splita. Osmanlije 1463. osvajaju Bosnu, često upadaju u Cetinsku krajinu. 1536. Sinj i cijela Cetina padaju u osmanlijske ruke. Razbježali su se narod i fratri, a crkva i samostan srušeni... Poslije više pokušaja, osmanlijska je sila slomljena, a Sinj i Cetina oslobođeni 1686. godine. Sljedeće godine fratri su s narodom napustili Ramu i doselili u Cetinu. Donijeli su sa sobom Sliku Majke od Milosti, nekoliko knjiga (ramska „Biblija“ je preko Graza u Austriji stigla do Madrida u Španjolskoj).

9 Vrata crkve Čudotvorne Gospe Sinjske, detalj

10 Vrata crkve Čudotvorne Gospe Sinjske, *Konjanici na konjima*, rad Stipe Sikirice / detalj

Trebalo je početi graditi crkvu i samostan. Poslije godina truda i rada, građevine su završene 1712. godine. No, umjesto mirnoga života, stiže strašna oluja. Početkom 1715. Osmansko Carstvo je navijestilo rat Veneciji. Dana 23. srpnja 1715. Mustafa-paša Čelić utabori se s vojskom uz Cetinu. Opsada je počela 8. kolovoza. Osmanlijska vojska jurišala je svaki dan. Snažni je juriš bio 14. kolovoza i zidine su bile gotovo razrušene. Sljedećega dana branitelji su očekivali novi juriš. Cijelo vrijeme opsade, dok su se branitelji hrabro borili, fratri, žene, djeca i svi koji su bili sposobni za borbu, molili su pred slikom Majke od Milosti. Ljetopisac bilježi da je Gospa dala toliku hrabrost braniteljima, da se „viteški braniše i obraniše“. Sljedećega jutra, na blagdan Velike Gospe (15. VIII.), nije bilo nijednoga osmanlijskog vojnika pod Sinjem. Neshvatljivo je da su osvajači odustali od opsade i povukli se u Livno. Zapovjednik Zorzi Balbi u službenom izvješću piše da je bilo 76 000 osmanlijskih vojnika, pomoćnih četa i zanatlija, a samo oko 700 branitelja. Tako veliki broj osmanlijskih vojnika bio je potreban da se osvoji ne samo Sinj, nego i gradove na jadranskoj obali. U spomen milosne obrane i pobjede u Sinju se održava viteška igra Alka.

Sinjska alka

Alka je hrvatska viteška igra koju je UNESCO proglasio svjetskom nematerijalnom baštinom 15. studenoga 2010. godine.

Održava se svake godine u nedjelju u prvoj trećini mjeseca kolovoza u Sinju, na godišnjicu pobjede nad osmanlijskim osvajačima 14. kolovoza 1715. godine.

Suveniri

U narodu omiljena Slika Čudotvorne Gospe Sinjske, s posebnim naklonom, skrušeno spuštenih vjeđa, suvenir je koji rado kupuju domaći i strani gosti, posebice u vrijeme održavanja Alke i dana Velike Gospe 15. kolovoza. Zapravo to su dani Alke i Gospe u cijeloj Cetinskoj krajini.

12

Alka

Oblik alke čine dva obruča koji su povezani trima spojnicama. Alkar svojim kopljem jašući na konju u trku gađa alku. Svaki alkar koji kopljem pogodi srednji obruč koji se u narodu zove „pogodak u sridu“, bude slavljen pucanjem takozvanih „mačkula“, da to čuje cijeli cetinski kraj s vrha tvrđave na kojem je zavjetna crkvice podignuta 1887., na dvjestotu obljetnicu dolaska puka iz Rame.

12 / Alka na vrelom suncu u kolovozu

13 / Alkar u trku gađa alku

13

Sinj

Grad Sinj smjestio se u zaleđu Splita, na zapadnoj strani polja kojim teče rijeka Cetina, samo petnaestak kilometara od autoceste A1. Na tom području stoljećima su živjeli Iliri, kasnije Rimljani, da bi konačno, u VII. st., došli Hrvati.

OSINIUM, naziv ilirskoga naselja, Rimljani su urezali na kameni žrtvenik (I. – II. st.), koji se čuva u samostanskom muzeju u Sinju. Ime grada Sinja prvi put je zapisano 21. studenoga 1345. godine. Označavalo je utvrdu na uzvisini (438 metara), a kasnije se ispod te uzvisine razvijalo naselje. Papa Inocent VI. dopustio je 30. IV. 1357. knezu Ivanu Nelipiću da sagradi crkvu i samostan i preda ih franjevcima. Tako je stvoreno duhovno i kulturno središte cijele Cetinske županije.

14

U kamenu urezano ime OSINIUM

15

Pogled na Sinj s utvrde Kamičak

16

Svetište Čudotvorne Gospe Sinjske

Osmanlije 1715. zapale tek nedavno sagrađenu Gospinu crkvu, ali su je fratri s narodom obnovili. Crkva je i poslije više puta stradala: bilo je više potresa (1769.), požara i bombardiranje savezničkih zrakoplova (1944.). Uz crkvu je 1775. sagrađen mali zvonik od domaćega kamena, a 1896. blagoslovljen je kamen temeljac novoga zvonika, koji je dovršen 1927. (visok 43,5 m). Nabavljena su četiri velika zvona iz Venecije. Bilo je onih koji su rušili, ali i onih koji su je uvijek gradili uređivali. Do danas je uglavnom sačuvala prvobitni izgled.

16 Impozantan zvonik od kamena dviju boja koji dominira vizurom grada Sinja

17

Lik Gospe na velikom zvonu

18

19

Lik Gospe Sinjske se javlja na svim objektima i sadržajima jer je ona simbol vjere i zaštitnica svih vjernika Cetinske krajine i šire. Umjetničke izvedbe njezina lika na crkvenim zvonima, crkvenim ulaznim vratima i na svećeničkom ruhu čine vizualni identitet sinjskoga svetišta.

18 Zidine Starog grada s crkvicom sagrađenom 1887.

19 Srednji detalj na ulaznim vratima, bronca, rad Stipe Sikirice

20

Kip Čudotvorne Gospe Sinjske

Na samom vrhu tvrđave – Grada, s kojeg puca pogled na cijeli grad, Sinjsko polje i planine koje ga okružuju. Uz crkvicu iz 1887. postavljen je brončani kip Gospe Sinjske. S ovog isturenog kamena Gospa kao da bdije nad cijelim krajolikom: ravno i plodno Sinjsko polje okruženo planinama. Rubno teče rijeka Cetina po kojoj se cijeli prostor naziva Cetinska krajina.

20

*Majka čuvarica
svoje djece*

21, 22

*Križ na Visokoj
i na vrhu zvonika*

23

*Naslovna
stranica lista
Gospa Sinjska
iz 1922. godine*

23

21 22

Izdavačka djelatnost / Franjevci su, uz dušobrižničko i prosvjetno djelovanje, posebnu pozornost posvećivali pisanju knjiga, ne samo filozofskoga i teološkog sadržaja, već i drugih znanstvenih disciplina, posebno povijesti. *Vjesnik Gospe Sinjske* pojavio se 1914., a 1922. pokrenuto je glasilo *Gospa Sinjska*. Komunističke su vlasti poslije Drugoga svjetskog rata ukinule katolički tisak pa je list ponovo pokrenut tek 1974., a izlazi i danas.

Objavljene su brojne knjige, monografije, molitvenici i kalendari. Fratri su organizatori znanstvenih skupova, tribina i koncerata. U Samostanu je uredništvo Zbornika *Kačić*, koji je Franjevačka provincija pokrenula 1967. godine. Objavljeno je 50 svezaka Zbornika i preko 80 knjiga. Brojni znanstvenici i književnici pisali su o Sinju, Gospi Sinjskoj i Alki, a osobito su se u tome istakli fra Ivan Marković (+1910.) i fra Josip Soldo (+2005.).

24 Majka u dvorištu
svoje djece, rad
Josipa Marinovića

25, 26
*Dalmatinski
kamen
slagala je
ljubav*

Hrvatski kipari,
slikari i arhitekti
rado umjetnički
oblikuju
sakralne teme.

27

*Marijin lik
u tvrdom
materijalu,
rad Kuzme
Kovačića*

28

Pod vodstvom fra Pavla Vučkovića 1687. bježeći pred Osmanlijama, narod iz Bosne i Hercegovine došao je u Sinj. U bijegu iz ramskog samostana, koji je zapaljen da ga Osmanlije ne obeščaste, fra Pavao je ponio Sliku Majke od Milosti, koju Sinjani, u spomen na milosnu obranu od osmanlijske vojske u noći uoči svetkovine Velike Gospe 15. kolovoza 1715., slave kao svoju zaštitnicu Gospu Sinjsku. Fra Pavao Vučković graditelj je sinjske crkve i samostana, a njegov doprinos utemeljenju grada Sinja je izniman.

28, 29

*Fra Pavao nosi
Gospu Ramsku u Sinj, bronca,
rad Kuzme Kovačića, 2005.*

30
*Okrunjena
zlatnom krunom
i urešena
cvijećem*

Hodočasnici

Iako hodočasnici
dolaze svojoj
Gospi u Sinj
u svako doba
godine, ipak
desetci tisuća
hodočaste u
kolovozu,
posebno
u Devetnici
i na blagdan
Velike Gospe.
Slave se
svečane
sv. mise, drže
propovijedi,
a brojni
svećenici
su vjernicima
na raspolaganju
za sakramente
sv. ispovijedi
i pričesti.

31

*Slutnja
u predvečerje
blagdana*

32 Izuzetno lijepa slika Majke od Milosti okrunjena zlatnom krunom i urešena nakitom

33 Velika procesija na dan Velike Gospe u Sinju 15. kolovoza. Hodočasnici i mještani Gospinu Sliku zasipaju laticama cvijeća.

35 Reljef na Ulaznim vratima crkve Gospe Sinjske

Velika procesija na dan Velike Gospe u Sinju 15. kolovoza. Sliku Čudotvorne Gospe Sinjske nose sinjski alkari uz veliku pratnju vjernika ne samo iz Hrvatske već i drugih država.

Vratnice crkve Gospe Sinjske rad su Stipe Sikirice. Reljef vrlo detaljno umjetnički prikazuje borbu i pobjedu nad Osmanlijama 1715. godine.

36, 37: Mramorni Gospin oltar darovali su vjernici svojoj Gospi (1795.), a u crkvi su još oltari sv. Josipa, sv. Frane, sv. Ante, sv. Nikole Tavelića i sv. Paulina. .Pet naselja koja pripadaju Župi Gospe Sinjske imaju svoje crkve u kojima se redovito slavi bogoslužje.

36

37

Crkva Čudotvorne Gospe Sinjske

Kad su hrvatski Gospini štovatelji u Chicagu čuli da je crkva bombardirana i uništene vrijedne orgulje, darovali su nove, koje je izradio Franc Jenko iz Ljubljane, a blagoslovljene su 1958. Veliku je obnovu crkve vodio ing. Bernardo Bernardi (1974. – 1975.). Brončana glavna vrata izradio je kipar Stipe Sikirica (1987.), a novi kameni oltar kipar Kuzma Kovačić. Umjetnici Josip Botteri Dini, Ivan Grgat i Antun Vrljić izradili su više vitraja: *Uznesenje Bogorodice*, *Sv. Nikola Tavelić*, *bl. Alojzije Stepinac*, *fra Ante Antić*, *fra Pavao Vučković* i druge.

32 Unutrašnjost crkve Gospe Sinjske

Bruno Bulić i Mila Wod izradili su umjetnička djela: *Sv. Nikola Tavelić*, *Križni put* i druge. Za veliki jubilej (1715. – 2015.) izrađena je spomen-krunica od zlata koje su darovali Gospini štovatelji. U prostoru za ispovijedanje postavljen je brončani reljef s likom Gospe Sinjske, detalj iz crkve u Rami (K. Kovačić, 2007.), a vitraje je izradio Duje Botteri (2016.). U istom prostoru postavljeni su bakreni reljefi dvadesetorice fratara koje su totalitarni režimi nasilno lišili života.

Arheološka zbirka Franjevačkoga samostana u Sinju spada među najstarije i najvrjednije zbirke u Hrvatskoj.

Utemeljen je 1860. kao Gimnazijska zbirka, Posjeduje vrlo vrijedne eksponate, a ističu se Heraklova glava i kip božice
39. *Dijane*

Samostan i Gimnazija

U Samostanu Gospe Sinjske od davnine se odgajao pomladak franjevačkoga reda u samostanskim školama (osnovno, srednje i visoko obrazovanje). Konačno je 1838. godine osnovana Franjevačka klasična gimnazija, prva gimnazija u južnoj Hrvatskoj s hrvatskim nastavnim jezikom.

Gimnazijska zgrada sagrađena je na glavnom trgu 1854. godine, a novo sjemenište na Alkarskom trkalištu 1907. Komunističke su vlasti oduzele obje zgrade, koje su vraćene nakon uspostave demokratske vlasti u Hrvatskoj. Gimnazija s pravom javnosti prima zainteresirane mladiće i djevojke.

Mramorni Gospin oltar darovali su vjernici svojoj Gospi (1795.), a u crkvi su još oltari: sv. Josipa, sv. Frane, sv. Ante, sv. Nikole Tavelića i sv. Paulina. Pet naselja koja pripadaju Župi Gospe Sinjske imaju svoje crkve u kojima se redovito slavi bogoslužje.

Samostan ima bogatu knjižnicu i arhiv, a Muzej posjeduje, osim vrijednih arheoloških eksponata, još i paleontološku, numizmatičku, filatelističku i etnološku zbirku. Nakon mnogih premještaja, 1972. godine sagrađena je zgrada u koju su smještene spomenute zbirke.

Sinj je ponosni grad Gospe i Alke. Oba događaja su pučke ili narodne prilike za koje se živi i koje se posebno štuje. Sam pogled na Grad i malu crkvu ispunja ponosom i vjerom. Alka i Velika Gospa su u vrućem mjesecu kolovozu. To nije nikakva prepreka za događaje koji se s nestrpljenjem očekuju i koje posjećuju desetine tisuća vjernika i zaljubljenika u Alku. Uprava Viteškoga alkarskog društva je pokraj Samostana i crkve Gospe Sinjske, a s prozora se vidi mala povijesna crkvica na Starom gradu.

Zato Sinjani i Cetinjani mirno i dostojanstveno trče Alku i u procesiji nose Gospinu sliku, kao što su to činili njihovi djedovi i pradjedovi, kao što će to sigurno činiti i njihovi sinovi i unuci, uz jedan mali, ali važan uvjet - da su rođeni Sinjani ili Cetinjani. Ta pojedinost daje Alki autohtonost i prestiž u dugom kontinuitetu hrvatske i europske tradicije, koju baš Sinj pomno i zdušno čuva i njeguje.

41 *Ni brda ni šume između Sinja i Rame ne mogu biti prepreka iskrenoj ljubavi pobožnih vjernika prema zajedničkoj Majci Mariji*

Suvremenom analizom kojom bismo Alku pretvorili u obično natjecanje bez blještavila i sjaja prošlosti, bez pobjedničkih uspomena i političkih citata, bez marketinških i turističkih težnji i ostalih pridjeva, došli bismo opet do njezina punog smisla. Gađanje drvenim kopljem u dva koncentrična kruga, povezana s tri prečkice koje ga dijele na jednake isječke, nosi u sebi iskonsku i suvremenu, a možda i trajnu definiciju vjere i nade.

42 Pogled na zavjetnu crkvicu na Gradu s gradskog prozora

Nakladnici:

Turistička zajednica grada Sinja,
Samostan Gospe Sinjske

Za nakladnika: Monika Vrgoč,
direktorica TZG Sinj

Tekst:

fra Bože Vuleta, Boris Ljubičić

Lektura: Andela Šuste

Koncepti i dizajn: Boris Ljubičić

Priprema za tisak: STUDIO
INTERNATIONAL d.o.o.

Tisak: Kerschhoffset, Zagreb

Naklada 3.000 kom.

Sinj, siječanj 2021.

Fotografije:

Zoran Alajbeg: 39, 40

Ivan Alebić: 27, 30, 32, 33

Nikola Belančić: 31

Damir Fabijanić: 17, 21, 22, 25, 26

Boris Ljubičić: 2–12, 19, 24, 28,

29, 41, 42

Tomislav Rastić: naslovna str.

Željko Zrnčić: 16

Monika Vrgoč: 20, 34

Nikola Vučemilović: 13

Arhiva TZGS, Samostana Gospe

Sinjske i Viteškog alkarskog društva:

zadnja str., 1, 14, 15, 18, 23, 35–38

